

•
Váž. pán
predseda vlády SR
minister vnútra SR
•

Váš list číslo/zo dňa

Naše číslo
ZOSVS-2020/027-001

Vybavuje/linka
Mgr. J. Meliš, PhD.

Šaľa
11.12.2020

Vážený pán predseda vlády Slovenskej republiky,
Vážený pán minister vnútra Slovenskej republiky,

v mene zamestnancov štátnych archívov na Slovensku, ktoré sú už od svojho inštitucionálneho vzniku nepočetnou, no významnou zložkou ministerstva vnútra, ako opatrovníci a sprostredkovatelia minulosti, súčasnosti i budúcnosti, sa na Vás obraciame v súvislosti s avizovanou redukciou pracovných miest v štátnej a verejnej správe respektíve znižovaním mzdových nákladov.

Uvedomujúc si zložitú situáciu, v ktorej sa dnes ocitla nielen Slovenská republika, ale aj celý svet, Vás, my, zástupcovia zamestnancov štátnych archívov, prosíme o dôsledné zváženie budúcich personálnych, či mzdových zmien v slovenských štátnych archívoch.

Slovenské archívnictvo prešlo za posledné desaťročia výraznou redukciou počtov pracovných miest. Kým v roku 1990 bolo v tomto sektore 502 systemizovaných miest, v roku 2010 už len 402 a v súčasnosti dokonca len 349 zamestnancov v štátnej službe a vo verejnom záujme. Naopak rozsah uložených archívnych dokumentov stále narastá. Kým v roku 2010 to bolo 182 000 bežných metrov archívnych dokumentov, v súčasnosti sa v štátnych archívoch nachádza už viac ako 200 000 bežných metrov dokumentov. Vezmúc do úvahy počet zamestnancov vo všetkých archívoch, na každého jedného zamestnanca, vrátane riadiacich a manipulačných pracovníkov, pripadá takmer 600 bežných metrov archívnych dokumentov. V zmysle zákona o archívoch a registratúrach a ďalších súvisiacich predpisov, však do štátnych archívov stále a nepretržite pribúdajú nové archívne fondy všetkých úrovní a kategórií pôvodcov – orgánov štátnej správy, samosprávy, justície, právnických a fyzických osôb a pod. Nepopierateľnou skutočnosťou je aj nárast správnej agendy, ktorá spočíva predovšetkým v majetkovo-právnych záležitostiach riešených súdmi, notármi, okresnými úradmi a inými inštitúciami a súkromnými osobami. Počet dožiadaní v tomto smere narástol o približne 2 000 žiadostí. Kým v roku 2018 štátne archívy riešili vyše 19 000 takýchto žiadostí, v roku 2019 to už bolo viac ako 21 000. K tomu je potrebné pripočítať aj agendu na úseku predarchívnej starostlivosti, kde štátne archívy zabezpečujú túto činnosť podľa zákona a ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov u takmer 13 000 rozličných pôvodcov registratúry – orgánov verejnej moci, nimi zriadených a založených právnických osôb, právnických osôb zriadených zákonom alebo právnických osôb, ktorých postavenie upravuje zákon a ďalších pôvodcov registratúry určených ministerstvom vnútra, z činnosti ktorých vznikajú archívne dokumenty. Plánovaná redukcia miest by teda závažným spôsobom ohrozila rýchlosť vybavovania týchto žiadostí až na hranu zákonných lehôt vybavenia.

SLOVES
ZÁKLADNÁ ORGANIZÁCIA
sekcie verejnej správy Ministerstva vnútra SR

Súčasťou povinností, ktoré archívom vyplývajú zo zákona o archívoch a registratúrach a ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov, je aj sprístupňovanie a spracúvanie archívnych dokumentov, čo je základný a nevyhnutný predpoklad spoľahlivého vybavovania žiadostí, predkladania dokumentov bádateľskej verejnosti, ale aj toľko dopytovanej a opakovanej nutnosti digitalizácie a digitálneho sprístupňovania dokumentov, ktoré by sa i v dnešnej neľahkej dobe javilo ako vynikajúca možnosť služby verejnosti. Vzhľadom na nízky personálny stav odborných zamestnancov až viac ako 60 percent archívnych dokumentov v slovenských štátnych archívoch nie je sprístupnených nijakou archívnu pomôckou, čím sú mnohé z nich pre odbornú i laickú verejnosť z domova i zahraničia prakticky nedostupné. Akákoľvek personálna redukcia by trend spracúvania a sprístupňovania zredukovala na neprijateľnú úroveň.

Riadiaci pracovníci a zamestnanci archívov však okrem toho nad rámec zákonných povinností a často vo voľnom čase a s využitím vlastných prostriedkov organizujú a podieľajú sa aj na mnohých vedeckých a popularizačných aktivitách. Za všetky možno spomenúť nedávnu výstavu – Trianon v dokumentoch – Storočná história hraníc Slovenska, ktorej sa okrem iných významných hostí zúčastnili dvaja ministri, vedúci kancelárie prezidenta, hlavy a zástupcovia diplomatického zboru v Slovenskej republike. Samozrejmosťou sú už v mnohých štátnych archívoch každoročne organizované tematické odborné konferencie, dni otvorených dverí, vydávanie vedecko-popularizačných monografií z regionálnych dejín a iné.

V snahe pozdvihnúť úroveň slovenského archívnictva a priblížiť sa k úrovni zahraničných kolegov, sme my, slovenskí archivári, prijali aj ďalšie úlohy – vyhotovujeme opisy archívnych fondov podľa medzinárodných štandardov ISAD (G), zavádzame a aplikujeme nové informačné systémy – evidenciu pečatí a pečatidiel, knižničný informačný systém, Elektronický archív Slovenska a iné. Tieto, nepochybne dôležité činnosti si však vyžadujú a budú vyžadovať čoraz väčšie pracovné nasadenie všetkých slovenských archivárov. Práca archivára si vyžaduje mimoriadne vysokú mieru odbornosti, jazykových znalostí, znalostí zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov. I preto má z 349 zamestnancov štátnych archívov 220 vysokoškolské vzdelanie, pričom viacerí z nich sú na stredoškolských platových triedach. Mnohí naši kolegovia absolvovali aj množstvo odborných kurzov a školení, na čo boli aj zo strany štátu vynaložené nemalé finančné prostriedky.

Nelichotivo vyznieva aj súčasná finančná a mzdová situácia v slovenských štátnych archívoch. Viac ako 20 percent miest v štátnozamestnaneckom pomere je zaradených do prvých dvoch platových taríf, čím sa ich tarifný plat počnúc 1. januárom 2021 dostane pod hranicu minimálnej mzdy. Ešte väčší je pritom podiel najnižších platových taríf u zamestnancov vykonávajúcich prácu vo verejnom záujme. Akékoľvek eventuálne znižovanie platových náležitostí by tak existenčne ohrozil veľké množstvo zamestnancov štátnych archívov. Na rozdiel od iných odvetví spoločnosti sa odbornosť zamestnancov archívov dosahuje nielen inštitucionalizovaným vzdelávaním, ale najmä dlhoročnou praxou, preto je nevyhnutné poskytnúť tomuto odvetviu dostatočné platové podmienky, ktoré sú motivujúce na udržanie a vyprofilovanie odborníkov.

Vážený pán predseda vlády Slovenskej republiky, vážený pán minister vnútra Slovenskej republiky, my archivári slovenských štátnych archívov sme vždy vnímali a i v súčasnosti vnímame svoje povolanie ako celoživotné poslanie. Zhoršenie personálnych a mzdových náležitostí v slovenských štátnych archívoch vážne ohrozuje výkon štátnej služby na tomto úseku, čo pociťia obyvatelia Slovenska, štátne orgány, samospráva aj súkromný sektor. Veríme preto, že svoju prácu budeme môcť vykonávať v dôstojných pracovných a životných podmienkach.

Mgr. Jozef Meliš, PhD. v. r.
predseda závodného výboru ZO